

Passie voor het wad Volgens Nynke-Rixt Jukema

[kop]

Liever de leegte

[intro]

Architect Nynke-Rixt Jukema (1979) groeide op aan de rand van het wad op een aardappelboerderij. Haar liefde voor het weidse waddenlandschap is diep geworteld en weerklinkt in haar ontwerpen en projecten. Ze hoopt dat mensen zich hierdoor meer bewust worden van de waarden van het noordelijk kustlandschap.

Tekst: Hans Revier

Nynke-Rixt Jukema is van Zwarte Haan, een buurtschap in Noord-Friesland, vlak achter de waddendijk. 'Mijn vader had als boer aandelen in de Bildtpollen (een onderdeel van Noord-Friesland Buitendijks, red.) dus ik kreeg veel mee van de discussies over de toekomst van dat gebied. Het is een bijzonder landschap waar de natuur van de Waddenzee en de cultuur van de landaanwinningsswerken bij elkaar komen.' Op de havo schreef ze een scriptie over de verkweldering van de zomerpolders, waardoor haar belangstelling voor de waarden van het landschap werd gewekt. Toch ging ze bouwkunde studeren in Leeuwarden. 'Het liefst was ik naar de kunstacademie gegaan of zo iets als biologie gaan studeren. Maar dat paste niet helemaal binnen de tradities van ons gezin.'

[tussenkop] Natuurmuseum in een bunker

Ondanks deze opleiding heeft bouwen nog steeds niet haar hoogste prioriteit. 'Eigenlijk bouw ik liever leegte. Daarom ben ik verder gaan studeren aan de TU-Delft. In de studierichting Environmental Design leerde ik omgevingsbewust ontwerpen.' Als afstudeerproject ontwierp ze een nieuw natuurmuseum in en op oude oorlogsbunkers op Terschelling, waarin de verschillende landschapstypen van Terschelling ter herkennen zijn. Dit ontwerp werd genomineerd voor de Archiprix, een prijs voor de beste afstudeerprojecten van de Nederlandse ontwerpopleidingen.

Nynke-Rixt koos niet voor een carrière bij een gevestigd architectenbureau. 'In opdracht woningen ontwerpen voor een Vinex-wijk is niks voor mij. Ik zie mezelf liever als autonoom architect. Vanuit mijn eigen kaders wil ik een klein beetje bijdragen aan een betere wereld.' In 2006 vestigde ze zich als zelfstandig architect in Friesland. Dat was thuiskomen. 'Ik merkte dat het open noordelijke kustlandschap in mijn genen zit. Toen ik bijvoorbeeld een opdracht in de Friese Wouden deed, duurde het best lang voordat ik die bosrijke omgeving begreep.'

[tussenkop] Wadstoelen voor rust

In de loop van de tijd werkte ze aan verschillende projecten in het waddengebied. Zo adviseerde ze over de landschappelijke inpasbaarheid van de mosselzaadinvalinstallaties in de Waddenzee. 'Daar kwamen we een heel eind mee. Ik definieerde de landschapselementen die je vanaf de Waddenzee, de kust of de eilanden kan zien en in overleg met allerlei stakeholders hebben we vastgesteld welke vormen daarbij het beste passen. Maar de toenmalige staatssecretaris Henk Bleeker wilde er niet aan.' Een visrestaurant in Lauwersoog kwam er wel. De felgekleurde strandhuisjes zijn nu beeldbepalend op het haventerrein. 'Vanuit het restaurantgedeelte op de eerste verdieping kun je uitkijken over de Waddenzee en het Lauwersmeer. En de kleuren symboliseren het havenlandschap met de verschillende vissersschepen.' Ze is ook bezig met het realiseren

van wadstoelen, bijzondere strandstoelen die bijvoorbeeld op de waddendijk kunnen worden geplaatst. 'Dat is een beetje een hobbyproject dat ik samen met de TU-Delft heb ontwikkeld. Ik heb me laten inspireren door het Duitse kuren. Aan de rand van de Waddenzee beschut kunnen genieten van de leegte en de frisse lucht. Zo kun je met simpele middelen de waddenkust aantrekkelijker maken.' In samenwerking met het waterschap gaat ze het komende jaar op zoek naar een plek voor de van gerecycled kunststof te maken draaibare wadstoelen.

[tussenkop] Beleef de nacht

Zo langzamerhand heeft Nynke-Rixt Jukema haar plek verworven binnen de Nederlandse, en zeker de Friese wereld van ontwerpers. Voor haar ontwerp van de activiteitenruimte van het Fries Museum won ze in 2013 de Vredeman de Vries prijs. Ook is ze actief betrokken bij de voorbereidingen voor Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018. Met het project *Feel the night* wil ze het belang van de duisternis op de kaart zetten. 'Als kind kon ik bijvoorbeeld op Zwarte Haan het schijnsel van vier vuurtorens zien. Door de lichtvervuiling wordt dat steeds moeilijker. In de aanloop naar 2018 gaan we *dark sky communities* opzetten, zodat mensen zich weer bewust worden hoe belangrijk duisternis is. Het is de bedoeling dat ze daar met elkaar zelf iets aan gaan doen, zodat het elk jaar 5 procent donkerder wordt in plaats van lichter, om te beginnen in Friesland.'

Op dit moment is ze betrokken bij het organiseren van nachtwandelingen in en rond Leeuwarden. In 2016 zullen de activiteiten naar de hele waddenkust worden uitgebreid en in 2017 volgen andere landen. 'In 2018 komt alles weer samen in de Alde Feanen, een nationaal park.' En zo inspireert de omgeving Nynke-Rixt niet alleen tot het maken van bijzondere ontwerpen, maar ontwikkelt ze zich ook tot voorvechter van de bijzondere waarden van het landschap.

[kader] De ontdekking

'Toen ik me weer in Friesland vestigde heb ik me georiënteerd op de ontwikkelingen langs de waddenkust. Ik woonde een aantal lezingen van de Waddenacademie bij en sloot me aan bij de sociaaleconomische denktank van die organisatie. Weet je wat zo raar is? Dat de bescherming van het waddengebied ophoudt bij de teen van de dijk. Voor de vastelandskust geldt dat niet. De waarde van het landschap wordt nog steeds bepaald aan de hand van de huizenprijs. Dat betekent dus dat het heel weinig waard is, want de huizen zijn er erg goedkoop. En daarom worden er nog steeds idiote beslissingen gemaakt, zoals de bouw van een afvaloven in een gebied met juist heerlijke frisse lucht. Volgens mij zijn er vijf elementen die de waarde van het waddenlandschap bepalen: stilte, duisternis, openheid, frisse lucht en vruchtbare grond. Ik noem dit de emotionele waarden die de kwaliteit van het leven benadrukken. Door deze elementen terug te laten komen in mijn ontwerpen hoop ik de bewustwording van die waarden te vergroten.'

[kader]

Ontwerp 1

Wat: Visrestaurant Sterkenburg

Locatie: Lauwersoog

Ontwerp: 2010

Oplevering: 2011

Ontwerp 2

Wat: Wadstoel

Locatie: nog niet bekend

Ontwerp: 2013

Oplevering: nog niet bekend